

Latvijas Medicīnas akadēmija tiks pārveidota par Rīgas Stradiņa universitāti

22. oktobrī rektors Jānis Vētra pulcināja kopā akadēmijas struktūrvieņību vadītājus un darbiniekus, lai informētu par ieceri akadēmiju pārveidot par Rīgas Stradiņa universitāti. Bet 29. oktobrī Hipokrāta auditorijā notika preses konference, veltīta šim gaidāmajam notikumam. Preses konferencē piedalījās izglītības un zinātnes ministrs Juris Celmiņš, AML rektors Jānis Vētra, akadēmīkis Jānis Stradiņš, akadēmiju pārstāvēja arī mācību prorektors profesors Jānis Zaļkalns, kliniku prorektors profesors Jānis Gardovskis, ekonomikas un pārvaldes prorektore Marina Gulmane, P. Stradiņa klīniskās slimnīcas direktors dr. Henriks Runds, Bērnu slimnīcas direktors dr. Dzintars Mozgis, Stomatoloģijas institūta direktore docente Ilga Urtāne, kā arī Studentu un rezidentu pašpārvaldes priekšsēdis Aigars Reinis. Bija ieradušies žurnālisti no laikraksta «Diena», «Neatkarīgā Rita Avīze», «Dienas

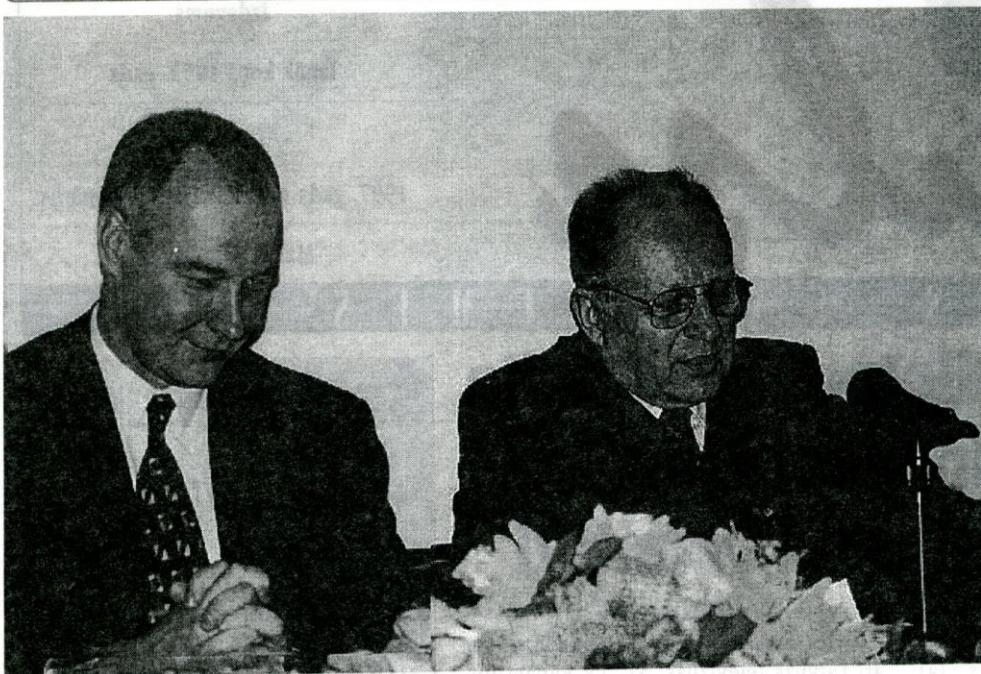
Bizness», «Rīgas Balss», «Vakara Ziņas», žurnāla «Sveiks un Vesels», «Veselība», kā arī Latvijas televīzijas, 31. TV kanāla un citiem masu medijiem.

Jau šī gada 27. augustā akadēmijas Senāta sēdē rektors kā vienu no iespējamajiem Medicīnas akadēmijas perspektīvās attīstības virzieniem minēja mūsu augstskolas pārveidi par universitāti. Un tas nozīmē ne tikai nosaukuma maiņu. Sākotnēji tika apspriesti trīs varianti. Pirmais - akadēmijas pārveide par universitāti, otrs - pārveide par akciju sabiedrību (sarunas par šo iespēju notika A. Šķēles kunga vadības laikā, kad viss progresīvais saistījās ar privatizāciju), trešais variants - medicīniskās izglītības augstskola Latvijā varētu veidoties kā kādas atzītas ārzemju augstskolas filiāle, un līdz ar to tai būtu automātiskas garantijas par šīs augstskolas izglītības līmeni.

> 2. lpp.

Preses konference: izglītības un zinātnes ministrs J. Celmiņš un rektors J. Vētra.

Preses konferencē: rektors J. Vētra un akadēmikis J. Stradiņš.

> 1. lpp.

„Saprotamu iemeslu dēļ mēs centāmies sākt sarunas ar valdības pārstāvjiem par Latvijas Medicīnas akadēmijas pārveidi par universitāti, preses konferencē teica rektors **J. Vētra**. „Pēdējo pāris nedēļu laikā sarunas ir aktivizējušās, jo Izglītības un zinātnes ministrija, kas ir atbildīga par šādu projektu realizāciju, un personīgi ministrs Juris Celmiņš par šo projektu ir ļoti ieinteresējies un uzskata to par vienu no perspektīvākajiem projektiem, kāds varētu būt Latvijas augstākajā izglītībā. Relatīvi mūs steidzina fakts, ka AML Satversme joprojām nav apstiprināta Saeimā viena iemesla dēļ - Sociālo un darba lietu komisija nedod piekrišanu šīs Satversmes apstiprināšanai sakarā ar to, ka tā nav pilnībā saskaņota ar Labklājības ministriju (LM). Bet LM savukārt mums izvirza prasības, kas ir pretrunā ar to, ko mēs jau esam saskaņojuši ar Izglītības un zinātnes ministrijas juridisko daļu. Tātad - ministrija, kura ikdienā ar šiem jautājumiem nenodarbojas, būtiski kavē mūsu normālu konstitucionēšanos.

Nedaudz pakavēšos pie tiem apsvērumiem, kāpēc šāds pārveides projekts ir vajadzigs. Ir divi galvenie faktori, kas šo jautājumu padara aktuālu. Pirmkārt, tā ir Labklājības ministrijas nostāja attiecībā pret Latvijas Medicīnas akadēmiju un medicīnisko izglītību Latvijā kopumā. Valsts pasūtījums AML pēdējo četru gadu laikā ir katastrofāl

samazinājies, turklāt bez pamatotha iemesla. Medicīnas akadēmijā līdz 1992. gadam kopā visās fakultātēs, kurās tiek sagatavoti speciālisti ar ārsta grādu, uzņēmām ap 300 reflektantu, 1993. - 50, 1994. - 75, 1995. - 75, 1996. - 75, 1997. - 60, bet 1998. un 1999. gadā plānots uzņemt 60 studentu katru gadu. Tātad - sešas reizes mazāk nekā 90-to gadu sākumā.

Tas pats sakāms par rezidentu apmācību. 1994. gadā bija 300 rezidentu, kas atbilda absolventu skaitam, bet Labklājības ministrija uzskata, ka no 1998. gada rezidentūra kā augstākās izglītības sastāvdaļa ir jālikvidē. Uz jautājumu, kāds pamatojums ir pieckārtīgam medicīnas studentu skaita samazinājumam, atbildi joprojām neesmu saņēmis. Labklājības ministrija 90-to gadu sākumā veica pētījumu, kurā secināja, ka, ja absolventu skaits ir 350 ārstu gadā, ārstu skaits viena gada laikā samazinās vidēji par 3,5%. Pēc patreizējiem Pasaules veselības orgaizačijas datiem Latvija visos rādītajos ir tiesīs vidū. Ja valsts pasūtījums saglabājas 60 vai 75 ārsti gadā, mēs no Eiropas vidējā līmeņa «izslīdam ārā», jo tad mums ārstu ir mazāk nekā Rumānijā un Albānijā. Mazāk ārstu ir tikai Āfrikas valstis, bet tas jau ir pavisam cits veselības aprūpes modelis. Pie šī jautājuma tik detalizēti kavējos tādēļ, ka reāli to var uzskatīt par Medicīnas akadēmijas kā mācību augstākās izglītības un zinātnes iestādes

graušanu. Ja nav studentu, ja nav pasūtījuma, līdz ar to mācību iestāde pastāvēt nevar.

Nepieciešamību akadēmiju pārveidot par universitāti nosaka arī tas, ka regulāri vismaz reizi gadā Latvijas Universitāte un vēl kādi publiski neidentificēti spēki organizē kampaņu par to, ka Medicīnas akadēmija kā mācību iestāde ir jālikvidē un tas, kas paliek pāri, jāizķidina Latvijas Universitātes struktūrās. Tas viss it kā tiek darīts jēdziens «klasiskā universitātē» vārdā.

Motivācija akadēmijas pārveidei varētu būt arī no valdības puses. Augstākās izglītības padome ir izstrādājusi Latvijas Republikas augstākās izglītības perspektīvās attīstības nacionālo koncepciju, ko prezentēja 24.

oktobrī. Izglītības un zinātnes ministrija ir ieinteresēta Latvijas Medicīnas akadēmijas pārveidē, jo saskata, ka mūsu augstskola varētu būt reāls piemērs tam, kā šī izglītības koncepcija tiek istenota dzīvē. Augstākās izglītības padome pieņemusi lēmumu atbalstīt Latvijas Universitātes centienus izveidot savu Medicīnas un Farmācijas fakultāti. Šis lēmums pieņemts 10. jūlijā. Līdz ar to mums šķiet, ka Medicīnas akadēmijas pārveide par universitāti lielā mērā šo jautājumu sakārto. Katrs savā izpratnē var nodarboties ar jautājumu, kā jāorganizē medicīniskā izglītība Latvijā, kā jāorganizē studiju programmas. Tā ir normāla radoša sacensība, uz kuru mūs aicina arī augstākās izglītības nacionālā koncepcija.

Kādi ir šis pārveides priekšnosacījumi? Pirmkārt, jāatzīst, ka Medicīnas akadēmijas finansiālais stāvoklis ir patiesi labs, jo AML ir viena no retajām valsts iestādēm un augstskolām, kas strādā bez parādiem. Tas patiesām ir labs rādītājs, īpaši, nemot vērā, ka AML nestāv uz vietas, bet attīstās. No otras puses, Medicīnas akadēmija tiek uzskatīta par vienu no tām augstskolām Latvijā, kur ir augsta studiju disciplīna un augsta studiju pārraudzības un sakārtotības pakāpe - studijas notiek pilnu darba dienu, tām ir mērķtiecīgs un sakārtots raksturs. Otrkārt, AML iestādes, kas pievienotas nesen vai

> 3. lpp.

> 2. lpp.

izveidotas no jauna - Stomatoloģijas institūts, P. Stradiņa klīniskā slimnīca, Bērnu slimnīca - par spīti nepieciešamajam finansējumam katra savā jomā ir saglabājušas līderpozīcijas un palielinājušas sniegtu pakalpojumu apjomu un strādā bez finansiāliem parādiem. Šis ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem tam, ka akadēmijā ir iespējama jau iesāktā darba paplašināšana.

Medicīnas akadēmijas studiju programmas ir būvētas kā funkcionālās struktūrvienības; modelis, kas izveidots akadēmijā, balstās uz akadēmiskajām un zinātniskajām struktūrvienībām. Tām ir noteiktas telpas, noteikts darba apjoms un personāls. Šī struktūra ļauj daudz vieglāk un elastīgāk veidot jaunas studiju programmas, efektīvāk izmantojot jau esošās iespējas un klāt pieliekot tikai to, kas ir specifisks jaunajām studiju programmām. Otrkārt, mūsu studiju programmu modelis tiek uzskatīts par vienu no perspektīvākajiem ne tikai Latvijā, bet arī daudzās Rietumu augstskolās, kuras iet šo grūto reorganizācijas ceļu.

Medicīnas akadēmijai ir pieredze ārzemju studentu izglītošanā. Ne tikai prasme mācīt angļu valodā; būtiski ir tas,

ka mēs esam ieguvuši pieredzi par to, kā darbojas starptautiskie izglītības tirgi. Tas ir nozīmīgs priekšnoteikums tālākai attīstībai.

Noslēgumā daudzo priekšnosacījumu vidū gribu minēt tikai vēl vienu, un tas ir sabiedrības pieprasījums pēc speciālistiem, kuru izglītība ir reāli interdisciplināra: veselības aprūpes speciālisti, māsas ar augstāko izglītību, rehabilitologi, vides veselības speciālisti. Ja mēs šīs jomas gribam attīstīt, ir jāsaprot, ka mums kā pamatdarbinieki ir jāpiesaista profesionāļi.

Kāda reāli varētu būt perspektīvā attīstība? Vispirms jautājums par nosaukumu - Rīgas Stradiņa universitāte. Šāda izvēle, protams, nav nejauša. Tradicionāli universitātes nosaukums tiek saistīts ar pilsētu, kurā tā atrodas. Savukārt, profesora Paula Stradiņa un akadēmiķa Jāņa Stradiņa vārds, viņu personību universālisms Latvijā patiešām ir ļoti nozīmīgs, manā izpratnē tas pieskaitāms pie lielākajiem Latvijas fenomeniem. Šīs vārds tautas apziņā saistīs ar slimnīcas nosaukumu, varbūt mazāk arī ar muzeja nosaukumu. Nav nepieciešams sabiedrību pieradināt pie jauna nosaukuma. Tāpēc es atbalstu šo projektu.

Sākotnējie universitātes iespējamie

studiju virzieni būtu - medicīna, zobārstniecība, farmācija, sabiedrības veselība, rehabilitācija. Tiktū pievienotas arī sociālās zinātnes, gan ekonomika, informātika un komunikācijas, gan socioloģija, tiesības un arī vadības zinātnes. No dabas zinātnēm - bioloģijas, vides zinības, no humanitārajām - filozofija. Tie, protams, pagaidām ir tikai meti. Būtisks ir jautājums par Rīgas Stradiņa universitātes studiju programmu iestenošanu trīs grupās - akadēmiskās programmas, profesionālās, kas bāzētas uz akadēmiskiem grādiem, un tīri profesionālās programmas, kuras beidzot tiks iegūts ārsta sertifikāts par noteiktu profesionālu kvalifikāciju, bet tas ir etaps tālākām studijām.

Universitātes attīstība varētu būt saistīta arī ar citu struktūru piesaisti šim projektam. Kā viens no iespējamiem sarunu partneriem varētu būt privātā sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskola «Attīstība», tās integrēšanās jaunās universitātes sastāvā.

Kāds būs ieguvums? Vispirms - stabilitāte. Nevis sastingusi forma, bet stabilitāte, kas nodrošina gan iekšēju attīstību, gan sadarbību ar valdības struktūrām, kas ir ieinteresētas mūsu studiju programmu attīstīšanā un tā gala produkta saņemšanā, ko spēj dot labi strādājoša augstskola.

Latvijā nobeigumam tuvojas augstākās izglītības sistēmas pārkārtīšanās periods pēc neatkarības atgūšanas. Šobrīd par visām augstskolām ir puslidz skaidrs, ko tās spēj un ko tās grib. Latvijas Medicīnas akadēmija šajā pārveides noslēguma fāzē atrodas to sešu Latvijas augstskolu grupā, kas pieskaitītas pie universitātēm, bet AML ir vienīgā no sešām augstskolām, kuras nosaukumā nav vārda universitāte.

Skaidriba, kurā virzienā Medicīnas akadēmija attīstīsies tālāk, jārod mums pašiem.

Izglītības un zinātnes ministrs **Juris Celmiņš**:
Vispirms gribētu runāt
> 4. lpp.

Preses konferencē: ekonomikas un pārvaldes prorektore M. Gulmane, izglītības un zinātnes ministrs J. Celmiņš un rektors J. Vētra.

> no 3. lpp. par augstākās izglītības attīstību Latvijā vispār. Pēdējā laikā strauji pieauga augstskolu skaits Latvijā. Šobrīd jau ir 18 valsts augstskolas un 15 privātās augstskolas. Tuvākajā laikā augstskolu skaits, iespējams, vēl palielināsies. Tāpēc rodas logisks jautājums, vai augstāko mācību iestāžu Latvijā jau šobrīd nav par daudz. Domāju, ka augstskolu skaits ir pietiekošs un pavisam drīz pienāks laiks, kad jaunas augstskolas vairs netiks dibinātas, sāksies konkurence un notiks esošo augstskolu apvienošanās. Manuprāt, šajā reformu situācijā pastāvētas, kas pārmainīsies. Organizēt darbu šajā mainīgajā situācijā - tas prasis pieskaņoties jaunajām ekonomiskajām prasībām. Tāpēc apsveicama ir Medicīnas akadēmijas rektora un kolektiva iniciatīva veikt šo reformu. Pie tam šai pārveidei ir stabils pamats.

Runājot par Medicīnas akadēmijas iespējamo pievienošanu Latvijas Universitātei, varu teikt - esmu pret «piesiedu laulibām». Ja Medicīnas akadēmija uzskata, ka tai ir iespējas attīstīties patstāvīgi, manuprāt, tam nav jārada nekādi birokrātiski šķēršļi. Ministrija to nedaris. Kas attiecas uz augstākās izglītības pārvaldi, uzskatu, ka tai jākoncentrējas vienās - Izglītības un zinātnes ministrijas rokās. Sadrumstalotiba rada gan pārvaldes, gan finansējuma

problēmas. Rīgas Stradiņa universitātes iecere pārnākt Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzībā ir apsveicama, no ministrijas puses tā tiks atbalstīta.

Medicīnas akadēmijai ir stabila materiāli tehniskā un kadru bāze. Tas viss nodrošina attīstības iespējas.

Vēl joprojām Latvijā mēs nespējam apmierināt visu jauniešu vēlmi studēt. Ir pietiekoši lieli konkursi, daudzi jaunieši tā ari neisteno savu vēlmi mācīties tālāk. Viens no augstākās izglītības attīstības mērķiem ir nodrošināt iespēju studēt visiem, kuri vēlas un ir spējīgi to darīt.

Liels gandarījums man ir par to, ka attīstības koncepcijā paredzēta iespēja iegūt arī labu profesionālo izglītību. Manuprāt, Latvijā šobrīd ir samērā nesabalansētas proporcijas starp akadēmisko un profesionālo izglītību. Pārāk daudz ir akadēmiski, pārāk maz - profesionāli sagatavoti kadru. Tāpēc atbalstu ieceri, ka jāorganizē darbs pie profesionālu programmu veidošanas un attīstības topošās universitātes ietvaros.

Akadēmīķis Jānis Stradiņš, runājot šajā preses konferencē, pakavējās pie tā, kā vēsturiski Latvijā attīstījusies augstākā medicīniskā izglītība, uzsverot, ka ārstu izglītošana Latvijā visos laikos ir bijusi un joprojām ir augstā līmeni, tāpēc sagraut vai ierobežot šo medicīniskās izglītības sistēmu būtu nesaprātīgi. Akadēmīķis J. Stradiņš pievienojās uzskatam, ka

augstākajai medicīniskajai mācību iestādei jābūt pakļautai Izglītības un zinātnes ministrijai, jo ārstu apmācība nav iedomājama bez zinātniskās darbības.

Par Latvijas Medicīnas akadēmijas pārveides ekonomisko motivāciju runāja ekonomikas un pārvaldes prorektore **M. Gulmane**. (Interviņu ar M. Gulmanes kundzi lasiet kādā no nākamajiem «Pulsa» numuriem.)

Par akadēmijas kliniku - P. Stradiņa kliniskās slimnīcas, Bērnu slimnīcas un Stomatoloģijas institūta - vietu un lomu jaunajā universitātē runāja kliniku prorektors **profesors J. Gardovskis**. Viņš uzsverā, ka savstarpējā sadarbība un integrācija šobrīd ir veiksmīga, jo pēdējos gados klinikas ir spējušas arī attīstīties. Par spīti nepietiekamajam valsts finansējumam, visās šajās klinikās daudz kas ir izveidots no jauna - iegādāta Latvijā unikāla diagnostiskā aparātūra, rekonstruētas telpas. Klinikās ir unikāls intelektuālais potenciāls - profesori, docenti un ārsti, kas strādā šajās slimnīcās un piedalās studentu apmācībā.

Mācību prorektors **profesors J. Zaļkalns** runāja par studiju programmām, kas veidotas, ievērojot Eiropas standartus, un adaptētas Latvijas situācijai. Profesors atgādināja žurnālistiem, ka mācības Medicīnas akadēmijā notiek ne tikai latviešu, bet arī angļu un krievu valodā, un mūsu izsniegtie diplomi tiek atzīti ļoti daudzās pasaules valstīs.

Par Stomatoloģijas institūta, P. Stradiņa kliniskās slimnīcas un Bērnu slimnīcas vietu akadēmijas un jaunizveidojamās universitātes sastāvā preses konferencē runāja docente I. Urtāne, dr. H. Runds un dr. Dz. Mozgis. Studentu vārdā atbalstu Medicīnas akadēmijas pārveidei ieteica A. Reinis.

Atbildot uz daudzājiem žurnālistu uzdotājiem jautājumiem, rektors uzsverā, ka Medicīnas akadēmija jau nākamo mācību gadu plāno uzsākt kā Rīgas Stradiņa universitātē.

Pierakstīja
Rūta LAPSA

Preses konferencē.